

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/33/2019
Identifikačné číslo spisu: 1017201527
Dátum vydania rozhodnutia: 05.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1017201527.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobkyne: Ing. Y. L., narodená XX. K. XXXX, bytom v R., A. XXXX/XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 11. augusta 2017, číslo: XXX XXX XXXX X, o predčasný starobný dôchodok, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. mája 2019, č. k. 4Sa/80/2017-41, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. mája 2019, č. k. 4Sa/80/2017-41 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 22. mája 2019, č. k. 4Sa/80/2017-41 podľa § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 11. augusta 2017, číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) v celom rozsahu zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 23. marca 2017, číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán (Sociálna poisťovňa, ústredie) rozhodol tak, že podľa § 67 ods. 1, § 82, § 293dq a § 293dr zákona č. 461/2003 Z.z. bol od 01. marca 2017 priznaný predčasný starobný dôchodok v sume 743,20 eur mesačne.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení § 63 ods. 3, 6, § 67 ods. 1, § 68 ods. 1, § 82 ods. 1, 2, 3, § 293dq ods. 1, § 293dr ods. 1, § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd námietky žalobkyne týkajúce sa súladu výšky jej predčasného starobného dôchodku s dobrými mravmi, princípom zásluhovosti, princípom rovnakého zaobchádzania a diskriminácie sú

nedôvodné. Podľa krajského súdu generálny riaditeľ žalovanej správne posúdil vec, keď v súlade s § 218 zákona č. 461/2003 Z.z. preskúmal v odvolacom konaní napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu a dospel k záveru zhodnému so záverom žalovanej obsiahnutým v jej prvostupňovom rozhodnutí. Žalovaná správne aplikovala ustanovenia § 67 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z., pretože rozhodovala o nároku žalobkyne na predčasný starobný dôchodok podľa právnej úpravy, platnej ku dňu podania žiadosti o predčasný starobný dôchodok. Žalovaná žalobkyni na základe jej žiadosti z 01. marca 2017 priznala predčasný starobný dôchodok v sume 743,20 eur od 01. marca 2017 (§ 67 ods. 3 veta prvá zákona). Žalobkyni vznikol nárok na predčasný starobný dôchodok, keďže splnila zákonom ustanovené podmienky keď získala 42 rokov a 132 dní obdobia dôchodkového poistenia, určeného v súlade s § 60 ods. 1 a ods. 10 zákona (§ 67 ods. 1 písm. a/), do dovŕšenia dôchodkového veku jej chýbal 1 rok a 255 dní, určené podľa § 65 ods. 2 a § 65a (§ 67 ods. 1 písm. b/) zákona, suma dôchodku ku dňu podania žiadosti predstavovala čiastku 735,30 eur, určená podľa § 68 ods. 1 ako súčin priemerného osobného mzdového bodu obdobia dôchodkového poistenia (§ 63 zákona) získaného ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty (§ 64 zákona) znížený o 0,5 % za každých začatých 30 dní od vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok do dovŕšenia dôchodkového veku (§ 67 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 2 písm. a/ zákona č. 125/1998 Z.z. o životnom minime a o ustanovení súm na účely štátnych sociálnych dávok). Suma predčasného starobného dôchodku 743,20 eur mesačne zodpovedá žalobkyňou preukázanému a žalovanou zhodnotenému obdobiu dôchodkového poistenia v rozsahu 42 rokov a 132 dní, dosiahnutému priemernému osobnému mzdovému bodu 1,7086 a aktuálnej dôchodkovej hodnote 11,3505 eur, po znížení za obdobie do dovŕšenia dôchodkového veku a zvýšení o pevnú sumu 7,90 eur mesačne tak, ako je uvedené v napadnutom rozhodnutí.

4. Uzavrel, že žalovaná pri výpočte predčasného starobného dôchodku postupovala v súlade s platnou legislatívou v čase podania žiadosti postupom podľa § 63 ods. 6 a § 68 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. Určenie sumy predčasného starobného dôchodku bolo vypočítané v súlade s menovaným zákonom. Dodal, že žalovaná (ako aj prvostupňový správny orgán) sú viazaní platnou zákonnou úpravou - zákonom č. 461/2003 Z.z., pričom táto ich viazanosť ako štátneho orgánu sociálneho zabezpečenia vyplýva priamo z článku 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Žalobkyňa žiadnym spôsobom nepreukázala, že žalovaná obdobným spôsobom nepostupuje vo vzťahu k iným poistencom. V súvislosti s námietkou žalobkyne o protiústavnosti súčasnej právnej úpravy aplikovanej pri rozhodovaní o výške jej predčasného starobného dôchodku krajský súd uviedol, že mu neprislúcha posudzovanie ústavnosti noviel zákona č. 461/2003 Z.z. Rovnako sa nestotožnil s názorom žalobkyne, že v prípade výpočtu sumy jej predčasného starobného dôchodku došlo k jej diskriminácii a z tohto dôvodu sa rozhodol nepodať na Ústavný súd Slovenskej republiky návrh na začatie konania o súlade zákona č. 461/2003 Z.z. s Ústavou Slovenskej republiky.

5. Vzhľadom na uvedené krajský súd žalobu postupom podľa § 190 SSP zamietol ako nedôvodnú.

6. Žalobkyni právo na náhradu trov konania nepriznal.

II.

7. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

8. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP) a tiež, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

9. Konkrétne namietala, že svoju žalobu primárne odôvodňovala protiústavnosťou právnych predpisov, na základe ktorých jej bol priznaný predčasný starobný dôchodok. Dôvody protiústavnosti podrobne vymedzila v žalobe, pričom rozsudok krajského súdu bol odôvodnený konštatovaním správnosti výpočtu predčasného starobného dôchodku; neústavnosťou v žalobe namietaných právnych predpisov

sa však súd nezaoberal, čo zakladá jeho nepreskúmateľnosť. V tejto súvislosti poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018, sp. zn. I. ÚS 488/2017, prípadne jeho uznesenie zo 07. júla 2009, sp. zn. II. ÚS 269/09.

10. Navrhla (primárne), aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

11. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadrila podaním z 02. augusta 2019, považujúc rozsudok krajského súdu za vecne správny a navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

IV.

12. Vyjadrenie žalovanej bolo žalobkyni zaslané dňa 10. augusta 2019.

V.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne je dôvodná.

14. Predmetom kasačného konania v preskúmvanej veci je posúdenie správnosti rozsudku krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 11. augusta 2017, číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v celom rozsahu zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 23. marca 2017, číslo: XXX XXX XXXX X. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán (Sociálna poisťovňa, ústredie) rozhodol tak, že podľa § 67 ods. 1, § 82, § 293dq a § 293dr zákona č. 461/2003 Z.z. bol od 01. marca 2017 priznaný predčasný starobný dôchodok v sume 743,20 eur mesačne.

15. Podľa § 139 ods. 2 SSP, v odôvodnení rozsudku uvedie správny súd stručný priebeh administratívneho konania, stručné zhrnutie napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie argumentov žalobcu a vyjadrenia žalovaného, prípadne ďalších účastníkov, osôb zúčastnených na konaní a zainteresovanej verejnosti, posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Ak správny súd zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vráti mu vec na ďalšie konanie, je povinný v odôvodnení rozsudku uviesť aj to, ako má orgán verejnej správy vo veci ďalej postupovať. Správny súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

16. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu plynúca z čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky je založená na tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy vykonáva.

17. Výklad a aplikácia zákonov je výlučným právom všeobecných súdov, pričom tento výklad nesmie byť arbitrárny a musí byť náležite odôvodnený. V tomto zmysle, rovnako aj každé rozhodnutie súdu musí byť odôvodnené a musí byť z neho dostatočne zrejmé, na základe čoho súd dospel ku konkrétnym záverom tvoriacim základnú obsahovú štruktúru odôvodnenia rozhodnutia.

18. Povinnosť všeobecných súdov svoje rozhodnutia riadne odôvodniť zákonom predpokladaným spôsobom plynúcim z § 139 ods. 2 SSP predstavuje súčasť práva na spravodlivý proces.

19. K tomu najvyšší súd dáva do pozornosti aj ustálenú rozhodovaciu prax správnych súdov (napr.

uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 08. decembra 2010, sp. zn. 4Sžo/12/2010), podľa ktorej „Z odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej a preto odňatím možnosti konať pred súdom (denegatio iustitiae) je aj také porušenie práva na spravodlivý proces, kedy v hodnotení skutkových zistení súdom v napadnutom rozhodnutí absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, ale súd ich náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil a riadne sa s nimi nevysporiadal. Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť totiž svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.“

20. Akýkoľvek nedostatok alebo neadekvátnosť v odôvodnení môže viesť k neplatnosti rozsudku z formálnych dôvodov.

21. Rovnako najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2015, sp. zn. II. ÚS 675/2014-40 z ktorého vyplýva, že „súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP (aktuálne § 139 ods. 2 SSP; pozn. súdu) v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia. Povinnosť súdu v rámci riadneho procesného postupu (t. j. v zmysle procesnoprávných predpisov) zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v ním rozhodovanej veci (bez ohľadu na jej prípadnú náročnosť) a s tým spojená povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie, obe vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, sú jedny zo základných znakov ústavne aprobovaného postupu súdu a ochranou účastníkov konania pred svojvôľou súdu. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany... . Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.“

22. S poukazom na vyššie uvedené, najvyšší súd podrobil prieskumu kasačnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu, pričom dospel k záveru, že odôvodnenie krajského súdu je nedostatočné. Z obsahu súdneho spisu, a konkrétne, z podanej žaloby, vyplýva, že žalobkyňa namietala neústavnosť ustanovení zákona č. 461/2003 Z.z., ktorými sú nastavené parametre výpočtu dôchodkovej dávky, predovšetkým § 63 menovaného zákona vo vzťahu k jej priznanému predčasnému starobnému dôchodku. Namietala porušenie princípu právnej istoty, rovnakého zaobchádzania, primeraného zabezpečenia v starobe ako aj diskrimináciu jej osoby v porovnaní s výškou predčasného starobného dôchodku, ktorý by jej bol priznaný v rokoch 1990 až 2015 podľa vtedy platných predpisov pri rovnakých parametroch. Namietanú neústavnosť zároveň oprela o konkrétne argumenty, ktorých relevanciou sa mal krajský súd už aj vo svetle vyššie uvádzanej judikatúry zaoberať. V tejto súvislosti žalobkyňa navrhla, aby krajský súd (pokiaľ by dospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade právnych predpisov) prerušil konanie a podal Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania podľa osobitného predpisu. Vo vzťahu k návrhu žalobkyne na prerušenie konania (odhliadnuc od toho, že o ňom súd vôbec nerozhodol) krajský súd len skonštatoval jeho nedôvodnosť s poukazom na to, že vo vzťahu k žalobkyňi k žiadnej diskriminácii nedošlo a tiež, že mu neprislúcha posudzovanie ústavnosti noviel zákona č. 461/2003 Z.z.

23. V súvislosti s uvedeným návrhom najvyšší súd poukazuje na odôvodnenie uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 07. júla 2009, sp. zn. II. ÚS 269/09-30, podľa ktorého cit.: „ (...) Všeobecný súd je povinný vždy dbať na to, aby rozhodoval na základe ústavne súladnej normy, k čomu mu slúži spravidla ústavne konformný výklad, ale niekedy aj ultimatívna možnosť podať návrh na preskúmanie súladnosti právnej normy ústavným súdom. Ak však účastník konania odôvodneným spôsobom podnieti, aby všeobecný súd podal návrh ústavnému súdu na preskúmanie súladu aplikovanej normy s ústavou, má všeobecný súd v zásade tieto možnosti: Buď vykoná ústavne konformný výklad právnej

normy, alebo vysvetlí, prečo považuje bez ďalšieho právnu normu za ústavne súladnú, alebo sa stotožní s návrhom účastníka a podá vec ústavnému súdu. V tomto zmysle nemožno pod domnienkou (čl. 144 ods. 1 ústavy) či pod dospením k záveru [§ 109 ods. 1 písm. b) OSP] rozumieť úplne voľnú úvahu súdu. Z ústavy ako priamo záväzného a aplikovateľného práva vyplýva subjektívne právo účastníka na rozhodnutie, ktoré je v súlade s ústavou, resp. na rozhodnutie vychádzajúce z ústavne súladnej normy, na súdnu ochranu jeho základných práv a slobôd, nie však automatické subjektívne právo na podanie návrhu na ústavnom súde. Všeobecný súd je povinný korektne sa vysporiadať s daným podnetom jednou z uvedených možností, tak z hľadiska ochrany základných práv, ako aj z hľadiska riadneho odôvodnenia vyžadovaného právom na súdnu ochranu. Z podstaty ústavy ako priamo aplikovateľného práva v kontexte mechanizmu konkrétnej kontroly ústavnosti aplikovanej normy, z povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutia a zo zohľadnenia relevantnej štrasburskej a komparatívnej judikatúry vyplýva, že úplná ignorácia argumentu protiústavnosti aplikovanej normy, ktorý bol konkrétny, súvisiaci s danou vecou a dôležitý, znamená porušenie práva na súdnu ochranu.“

24. Krajský súd v intenciách vyššie citovaného nepostupoval, nevykonal ústavne konformný výklad právnej normy, respektíve nevysvetlil, z akého dôvodu považuje právnu normu za ústavne súladnú. Z odôvodnenia kasačnou sťažnosťou napadnutého rozsudku je zrejmé, že krajský súd sa s návrhom žalobkyne dôsledne nezaoberal a len stroho skonštatoval, že podnet žalobkyne považuje za nedôvodný.

25. S poukazom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší súd má za to, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu v jeho podstatnej časti je nesúladné s právami podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru.

26. Podľa § 462 ods. 1 SSP, ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie alebo konanie zastaví, prípadne vec postúpi orgánu, do ktorého pôsobnosti patrí.

27. Podľa § 440 ods. 1 písm. f) SSP, kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces;

28. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. f) SSP zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

29. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu sa vecou dôsledne zaoberať, vyjadriť sa k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na prejednávanú vec, posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodní.

30. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

31. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.